

Sprawozdanie z działania systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2019/2020

Instytut Socjologii

kierunek studiów: **socjologia**

liczba studentów łącznie¹ **112**

w tym:

na studiach stacjonarnych **112**

na studiach niestacjonarnych **0**

liczba uczestników studiów doktoranckich **12²**

w tym:

na studiach stacjonarnych **12**

na studiach niestacjonarnych **0**

liczba słuchaczy studiów podyplomowych **0**

Spis treści

1. MONITOROWANIE KOMPETENCJI I DOŚWIADCZENIA ORAZ KWALIFIKACJI NAUCZYCIELI AKADEMICKICH I INNYCH OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA ZE STUDENTAMI I DOKTORANTAMI	2
2. MONITOROWANIE I DOSKONALENIE PROCESU KSZTAŁCENIA, OCENA PROCESU KSZTAŁCENIA	5
3. OCENA JAKOŚCI ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH.....	9
4. MONITOROWANIE WARUNKÓW KSZTAŁCENIA I ORGANIZACJI STUDIÓW	12
Ocena zasobów bibliotecznych	12
Ocena infrastruktury dydaktycznej.....	13
Ocena dostępności i przejrzystości informacji na temat kształcenia.....	15
Ocena organizacji zajęć.....	16
5. MONITOROWANIE MOBILNOŚCI STUDENTÓW I DOKTORANTÓW ORAZ STOPNIA UMIEJZYNARODOWIENIA KSZTAŁCENIA	19
6. MONITOROWANIE WSPARCIA STUDENTÓW I DOKTORANTÓW W PROCESIE UCZENIA SIĘ	20
7. UZYSKIWANIE OPINII ABSOLWENTÓW UCZELNI O PRZEBIEGU ODBYTYCH STUDIÓW	21
8. MONITOROWANIE RELACJI Z OTOCZENIEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM W ODNIESIENIU DO PROGRAMU STUDIÓW	23
9. MONITOROWANIE KARIER ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW STUDIÓW	24

¹ Dane dotyczące liczby studentów zgodnie ze stanem na dzień 12.10.2020.

² Doktoranci przygotowujący rozprawę w dziedzinie nauk socjologicznych, którzy rozpoczęli studia doktoranckie w ramach dawnego Wydziału Historyczno-Socjologicznego.

1. MONITOROWANIE KOMPETENCJI I DOŚWIADCZENIA ORAZ KWALIFIKACJI NAUCZYCIELI AKADEMICKICH I INNYCH OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA ZE STUDENTAMI I DOKTORANTAMI

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów

Obsady zajęć dydaktycznych dokonuje Dyrekcja Instytutu Socjologii, uwzględniając kwalifikacje zawodowe poszczególnych nauczycieli akademickich, tj. ich specjalizację naukową, zainteresowania badawcze, dorobek naukowy w szczególności za ostatnie cztery lata. Podczas przydzielenia zajęć dydaktycznych brane pod uwagę jest również doświadczenie wynikające z praktyki (badania społeczne, marketingowe, media). Nauczyciele akademicy składają raz w roku sprawozdania z działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej.

Analizowany rok akademicki był czasem zmian strukturalnych i organizacyjnych w ramach Uniwersytetu, co skutkowało podziałem Wydziału Historyczno-Socjologicznego na trzy jednostki oraz „migracją” pracowników między różnymi jednostkami w zależności od zadeklarowanych dyscyplin naukowych. Ponadto, został przygotowany nowy program kształcenia na kierunku Socjologia, obowiązujący od roku akademickiego 2020/2021. Wielkim wyzwaniem i utrudnieniem było przejście na kształcenie zdalne spowodowane epidemią.

Obsada zajęć to kluczowa sprawa zarówno dla jakości kształcenia, jak również dla rozwoju i pracy naukowej nauczyciela akademickiego. Kwestią podstawową jest nie tylko przydział zajęć zgodny z kompetencjami osób prowadzących zajęcia, czyli zgodny z tym, czym zajmuje się dany nauczyciel akademicki w swojej pracy naukowej, ale również istotna jest ilość prowadzonych zajęć, jak i ich forma.

Odnośnie **ilości zajęć (pensum)**: występuje spore zróżnicowanie dotyczące pensum dydaktycznego w zależności od stanowiska (profesor zwyczajny ma do zrealizowania 180 godz., prof. uczelniany – 210, adiunkt- 240, asystent- 240, wykładowca – 360 godz.) (Źródło: Regulamin Pracy UwB, § 26, s. 10)³. Na tej podstawie widzimy, kto z zatrudnionych osób ma najwięcej czasu na pracę naukową: czyli te osoby, które mają najmniej godzin dydaktycznych. Od starszego wykładowcy, który ma 360 godz. pensum nie oczekuje się, że będzie jeszcze pracować naukowo, ponieważ należy on do grupy pracowników dydaktycznych.

W praktyce pensum nie jest równoznaczne z liczbą zrealizowanych godzin dydaktycznych. W 2019/2020 roku znacznie więcej pracowników IS miało nadgodziny niż niedopensowanie. Najczęściej nadgodziny nie przekraczały 10 % pensum, ale obciążenia dydaktyczne nie były równo rozłożone i kilku pracowników było nadmiernie przepensowanych. Zespół zaleca, aby w przyszłości w miarę możliwości wyrównywać ewentualne przepensowania pracowników, a ideałem byłoby osiągnięcie stanu bliskiego zbilansowania godzinowego wszystkich pracowników. Zależy to jednak od wielu czynników, przede wszystkim od liczby studentów, która maleje w porównaniu z latami wcześniejszymi. Ponadto, studenci mając do wyboru różne moduły kształcenia, wybierają określone grupy przedmiotów, co może wpływać na brak zrównoważenia liczby przepracowanych godzin przez nauczycieli akademickich. Siłą rzeczy wybór danego modułu zwiększa obciążenie pracownika, który go prowadzi, a ogranicza je u osoby, której przedmioty nie zostały wybrane.

³ <https://www.uwb.edu.pl/uploads/documents/2-zal-regulamin-pracy-aktualny.pdf?t=1605083238>, data dostępu: 22.11.2020.

Oprócz ilości zajęć dydaktycznych mamy też zróżnicowane ich formy, **czyli wykłady, ćwiczenia, seminaria, konwersatoria, laboratoria i praktyki**. Z każdą z tych form zajęć wiąże się różne obciążenia dotyczące przygotowania i sposobu prowadzenia zajęć. Każda z wymienionych form ma swoją specyfikę i wymaga od nauczycieli podejmowania różnych aktywności, aby rzetelnie zrealizować zajęcia. W związku z tym pożądanym wydaje się, aby w miarę możliwości różnicować formy zajęć realizowane przez poszczególnych pracowników. W opinii Zespołu niekorzystna jest sytuacja, gdy jeden pracownik prowadzi prawie wyłącznie wykłady, a inny ani jednego. Należałoby zatem dążyć w kierunku zróżnicowania realizowanych przez jednego nauczyciela form dydaktycznych, biorąc pod uwagę jego doświadczenie, kwalifikacje, stanowisko oraz stopień naukowy.

Forma zajęć wiąże się z też liczbą uczestników na zajęciach. Najwięcej osób może uczestniczyć w wykładach i ćwiczeniach, a najmniej w laboratoriach. Praca z małą grupą studentów ma sporo zalet, ale wydaje się, że osoby o dużym dorobku naukowym i wysokiej pozycji w środowisku socjologicznym powinny mieć kontakt z większą grupą studentów i prowadzić przynajmniej jeden, dwa wykłady w ciągu roku akademickiego dla grupy studentów liczących co najmniej 10 osób.

Należy również zwrócić uwagę na zagrożenie, jakim jest **prowadzenie kilku różnych przedmiotów o odrębnej tematyce**. Zagrożeniem jest obniżenie jakości takich zajęć, ponieważ nauczyciel akademicki będzie zmuszony pracować pod presją czasu, co w efekcie prowadzi do bardziej powierzchownego, a nie dogłębnego przedstawiania poszczególnych zagadnień. Prowadzenie bardzo różnych zajęć i wykładów przez jedną osobę występuje w IS dość często, choć sytuacje prowadzenia kilku wykładów z różnych przedmiotów dotyczyło tylko paru osób.

Wydaje się, że potencjał kadrowy IS jest na tyle dobry, aby możliwe było takie rozdzielanie zajęć dydaktycznych, żeby każdy mógł wyspecjalizować się w prowadzeniu maksymalnie dwóch - trzech przedmiotów kursowych. Warto zadbać też o to, aby do jednego przedmiotu, który składa się z wykładu i ćwiczeń były wyznaczane dwie osoby: osoba na wyższym stanowisku (np. profesor) do prowadzenia wykładu i osoba na niższym stanowisku (np. adiunkt lub asystent) do prowadzenia ćwiczeń. Dzięki temu przekaz dydaktyczny będzie bardziej urozmaicony, a równocześnie uporządkowany i perspektywiczny.

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich odbywa się przez przygotowywanie wniosków o finansowanie projektów badawczych, jak również poprzez odbywanie indywidualnych szkoleń zapewniających uzyskanie nowych umiejętności.

W roku akademickim 2019/2020 pracownicy badawczo-dydaktyczni i dydaktyczni odbywali następujące szkolenia, jak również uczestniczyli w podanych niżej projektach o charakterze dydaktycznym:

- Szkolenia z obsługi platformy Blackboard oraz modułu Blackboard Collaborate,
- Szkolenia z obsługi Microsoft Teams,
- Szkolenia z emisji głosu organizowane przez Teatr Dramatyczny w Białymstoku,
- Kurs języka angielskiego,
- Warsztaty on-line nt. teatru partycypacyjnego "If I were where you are", prowadzone przez Daniela Wetzela (RIMINI PROTOKOLL), organizowane przez Teatrgalerię Studio,

- Webinarium „W sieci możliwości - inspiracje do działań on-line”, prowadzone przez Joannę Tabakę, organizowane przez Narodowe Centrum Kultury,
- Webinarium „Kultura online - skuteczne narzędzia i 5 prostych pomysłów”, prowadzone przez Grzegorza Jędrka, organizowane przez Narodowe Centrum Kultury,
- Szkolenia i webinarium organizowane przez firmę Predictive Solutions dotyczące analizy statystycznej danych,
- Konferencja dydaktyczna "Metody badań i nauczanie kryminologii w XXI wieku. Wyzwania i perspektywy", Białystok, Wydział Prawa UwB, 9-10.12. 2019,
- Szkolenie dla nauczycieli akademickich “Jednolity System Antyplagiatowy”
- Konferencja szkoleniowaonline: "Zastosowania statystyki i data mining w badaniach naukowych" StatSoft Polska, 21.10.2020
- Szkolenie online "Zarządzaj uwagą konsumenta - co i jak się ogląda w 2020", Brand Survival Kit, Dentsu, 1.06.2020

Liczba szkoleń jest mniejsza niż w roku poprzednim ze względu na podział Wydziału Historyczno-Socjologicznego na mniejsze jednostki (poprzedni raport obejmował cały wydział), jak również ze względu na pandemię, która ograniczyła możliwości bezpośredniego uczestnictwa w takich szkoleniach. Pomimo tego pracownikom udaje się podnosić kwalifikacje poprzez kursy realizowane online.

Warta odnotowania jest również realizacja projektu międzynarodowego pt. *Fostering Competencies Development in Belarusian Higher Education (FOSTERC)*, w którym Uniwersytet w Białymstoku pozostaje jednym z 15 partnerów, a kierownikiem merytorycznym zespołu projektowego UwB została prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz, a członkiem zespołu był również mgr Łukasz Wołyniec z IS. Projekt dotyczy wdrożenia europejskich standardów kształcenia w sieci uczelni białoruskich, w tym przygotowania rekomendacji dla uniwersytetów Białorusi w zakresie standardów jakości i efektów uczenia się według modelu europejskiego. Projekt ten realizowany był także w roku akademickim 2019/2020 i został już zakończony,

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Stałe starania o maksymalne dopasowanie kompetencji naukowych i dydaktycznych pracowników do prowadzonych przez nich zajęć.
2. Regularne informowanie pracowników o szkoleniach i zachęcanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych nie tylko w kontekście pracy naukowej, ale również metod dydaktycznych.

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Stała troska o jakościowe dopasowanie kompetencji naukowych i dydaktycznych pracowników do prowadzonych przez nich zajęć.

Realizacja:

Proces jakościowego dopasowania kompetencji naukowych i dydaktycznych pracowników do prowadzonych przez nich zajęć odbywał się poprzez:

- realizację wymogów nakładanych przez przepisy prawa oraz przepisy wewnątrzuczelniane;

- monitorowanie dorobku naukowego pracowników pod względem zgodności z prowadzonymi przedmiotami;
 - realizację hospitacji zajęć;
 - analizę ankiet ewaluacyjnych studentów;
2. Zachęcanie pracowników do stałego podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych nie tylko w kontekście pracy naukowej, ale również metod dydaktycznych.

Realizacja:

Wniosek realizowano poprzez kolportowanie wśród pracowników informacji o możliwych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

3. Zwiększenie roli kierunkowych zespołów dydaktycznych w procesie modyfikowania planów studiów oraz weryfikacji efektów kształcenia celem zapewnienia większej przejrzystości i demokratyzacji procesu podejmowania decyzji o charakterze programowym.

Realizacja:

Zmiany w programach studiów zaproponowane w kolejnym roku akademickim były konsultowane z kierunkowym zespołem dydaktycznym.

4. Dołożenie większych starań, by dokumenty dotyczące dydaktyki (plan studiów, program studiów, efekty kształcenia) były na bieżąco aktualizowane na stronie jednostki. Jest to szczególnie ważne w procesie rekrutacji, by kandydaci mogli się z nimi zapoznać przed podjęciem decyzji o wyborze kierunku studiów.

Realizacja:

Wymienione wyżej informacje zostały zaktualizowane.

2. MONITOROWANIE I DOSKONALENIE PROCESU KSZTAŁCENIA, OCENA PROCESU KSZTAŁCENIA

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów

Za ocenę zgodności koncepcji kształcenia ze strategią uczelni, ocenę programów studiów, ich adekwatności do efektów uczenia się, prawidłowości stosowania punktów ECTS, zgodności treści programowych zajęć z programem studiów, sposobów weryfikacji efektów uczenia się, realizacji praktyk studenckich w odniesieniu do zakładanych efektów uczenia się odpowiada Dyrekcja Instytutu Socjologii oraz powołany przez nią kierunkowy zespół dydaktyczny. W roku akademickim 2019/2020 zespół pracował nad modyfikacją programu studiów oraz matrycy efektów uczenia się i weryfikacją punktów ECTS celem uzyskania ich lepszej adekwatności i koherentności. Wprowadzono również nowe treści programu i planu studiów przy zachowaniu większości efektów uczenia się. Według wiedzy członków Zespołu ds. Jakości Kształcenia w Instytucie nie istnieje sformalizowana procedura monitorowania programów studiów. Nie podejmowano również w szerszym zakresie analizy zgodności treści programowych zajęć z programem studiów oraz analizy sposobów weryfikacji zakładanych efektów uczenia się. Dotychczasowa weryfikacja znajdująca odzwierciedlenie w nowym programie i planie studiów została przeprowadzona w oparciu o konsultacje z pracownikami i studentami, aczkolwiek nie była prowadzona według sformalizowanych kryteriów.

Zachęcamy do sformułowania tych kryteriów w formie pisemnej. Po przyjęciu nowego programu studiów Dyrekcja rozesłała pracownikom matryce efektów uczenia się z podziałem na przedmioty celem ułatwienia nauczycielom opracowania efektów uczenia się w prowadzonych przez nich kursach.

Wyniki ankiet wypełnianych przez studentów drogą elektroniczną:

Uzyskano opinie od 28 osób, które prawidłowo wypełniły ankietę. Liczba ta obejmuje również słuchaczy studiów doktoranckich (3 osoby), przy czym o wypełnienie ankiety proszono tylko doktorantów przygotowujących rozprawy w dyscyplinie nauk socjologicznych. Szczegółowy rozkład odpowiedzi prezentuje Tabela 1.

Tabela 1. Ogólna ocena kierunku studiów w Instytucie Socjologii UwB (w %)

	zdecydowanie tak	raczej tak	ani tak, ani nie	raczej nie	zdecydowanie nie
a) Czy biorąc pod uwagę wszystkie możliwe do pomyślenia aspekty procesu kształcenia, jesteś zadowolony(a) z odbywanych studiów?	3,6%	60,7%	10,7%	17,9%	7,1%
b) Czy uważasz, że dostępność i jakość pomocy naukowych i specjalistycznego sprzętu jest wystarczająca?	7,1%	28,6%	17,9%	39,3%	7,1%
c) Czy uważasz, że sposób prowadzenia zajęć i metody nauczania są na ogół odpowiednie?	7,1%	57,1%	10,7%	21,4%	3,6%
d) Czy uważasz, że oferta wyboru przedmiotów dodatkowych (fakultetów itp.) jest wystarczająca?	7,1%	25,0%	17,9%	25,0%	25,0%
e) Czy uważasz, że na Twoich studiach powinno być więcej zajęć praktycznych niż obecnie?	25,0%	32,1%	21,4%	14,3%	7,1%
f) Czy zależałoby Ci na tym, by intensywność nauki na Twoim kierunku była większa niż obecnie?	14,3%	25,0%	28,6%	21,4%	10,7%

Pierwsze pytanie dotyczyło ogólnej oceny studiów na Instytucie Socjologii i stanowiło kafeterię sześciu bardziej szczegółowych twierdzeń, do których ankietowani odnosili się na pięciostopniowej skali Likerta (od *zdecydowanie tak* do *zdecydowanie nie*). Biorąc pod uwagę opinie wszystkich badanych osób, możemy stwierdzić, że ponad 64% z nich jest zadowolona z odbywanych studiów. Odpowiedzi negatywnych było łącznie około 25%, co oznacza, że co czwarty badany był niezadowolony z procesu kształcenia. Około 11% ankietowanych studentów udzieliło odpowiedzi, którą można zinterpretować jako neutralną albo świadcząca o tym, że proces kształcenia nie ma dla tych osób większego znaczenia. W sumie więcej jest zadowolonych niż niezadowolonych z procesu kształcenia. Warto zwrócić uwagę, że w poprzednim roku odsetek odpowiedzi pozytywnych wynosił nieco więcej, a odpowiedzi negatywnych było procentowo mniej, przy czym wtedy ocenie podlegały wszystkie kierunki studiów prowadzone przez dawny Wydział Historyczno-Socjologiczny, a obecnie oceniany

jest tylko kierunek Socjologia. Stosunkowo niewielka liczebność badanej grupy ogranicza możliwości wyciągania daleko idących wniosków.

W przypadku kolejnego zagadnienia, tzn. dostępności pomocy naukowych i sprzętu dydaktycznego, najczęściej było odpowiedzi „raczej negatywnych” (39,3%, łącznie negatywnych 46,4%), pozytywnych było mniej - 35,7%.

Studenci na ogół pozytywnie wypowiadali się na temat sposobu prowadzenia zajęć i stosowanych metod nauczania, jakkolwiek około połowy z nich wskazało na konieczność zmiany oferty przedmiotów dodatkowych. Badani studenci dość jednoznacznie wskazują na potrzebę wprowadzania większej liczby przedmiotów o charakterze praktycznym (ok. 57%), co znajduje odzwierciedlenie w nowych planach studiów, uruchamianych specjalnościach i modułach praktycznych w programach kształcenia, jak również zmianach form kształcenia poprzez uruchomienie większej liczby zajęć warsztatowych i laboratoryjnych.

Warto zwrócić uwagę również na pewne tendencje w wybieranych przez studentów ścieżkach edukacyjnych. Jakkolwiek postuluje się więcej zajęć praktycznych, to, gdy są już uruchamiane, nie zawsze cieszą się dużym zainteresowaniem. Z drugiej strony mniejsza popularność pewnych specjalności czy modułów nie musi być pochodną ich nieprzydatności, ale skłonności niektórych studentów do wybierania łatwiejszej ich zdaniem ścieżki zaliczenia zajęć, co skutkuje na przykład rzadszym wybieraniem modułów z „twardymi” przedmiotami, obejmującymi zagadnienia statystyczne i analityczne. Można wysnuć hipotezę, którą warto byłoby zweryfikować, że studenci mogą postrzegać „miękkie” moduły kształcenia o charakterze komunikacyjnym jako łatwiejsze niż moduły koncentrujące się na „twardych” umiejętnościach analizy danych.

Oprócz tego badani studenci nie byli jednoznaczni w ocenie, czy należałoby zwiększyć intensywność nauki.

Tabela 2. Ocena poszczególnych elementów procesu dydaktycznego według studentów studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich (w %)

Jak ocenil(a)byś poszczególne elementy procesu dydaktycznego na Twoim kierunku?	bardzo dobrze	dobrze	przeciętnie	źle	bardzo źle	nie dotyczy
a) wykłady obowiązkowe	7,1%	46,4%	39,3%	7,1%	0,0%	0,0%
b) ćwiczenia i konwersatoria obowiązkowe	14,3%	39,3%	35,7%	3,6%	3,6%	3,6%
c) seminaria i proseminaria	32,1%	21,4%	17,9%	0,0%	3,6%	25,0%
d) przedmioty fakultatywne	10,7%	21,4%	28,6%	0,0%	3,6%	35,7%
e) lektoraty	10,7%	25,0%	21,4%	7,1%	3,6%	32,1%
f) warsztaty i laboratoria	7,1%	64,3%	14,3%	0,0%	3,6%	10,7%
g) praktyki i zajęcia poza uczelnią	14,3%	7,1%	21,4%	3,6%	10,7%	42,9%
h) sensowność i przydatność prac zadawanych do samodzielnego przygotowania lub opracowania	7,1%	32,1%	46,4%	3,6%	10,7%	0,0%
i) indywidualne konsultacje	28,6%	28,6%	25,0%	3,6%	10,7%	3,6%
j) Kształcenie zdalne	3,6%	14,3%	39,3%	28,6%	14,3%	0,0%

W dalszej kolejności zapytano o ocenę poszczególnych elementów dydaktyki prowadzonej w Instytucie. Analizie poddano dziesięć wymiarów, które oceniano w pięciostopniowej skali.

Analiza tabeli 2, zawierającej szczegółowe zestawienia, prowadzi do spostrzeżenia, że studenci poszczególne aspekty procesu nauczania oceniają zwykle dobrze lub przynajmniej przeciętnie. Najwięcej najwyższych ocen miały seminaria. (31,1%) i konsultacje (28,6%).

Z kolei najwięcej ocen przeciętnych było w takich kategoriach jak prace do samodzielnego przygotowania, wykłady obowiązkowe oraz kształcenie zdalne. Ostatnia wymieniona zmienna została dodana ze względu na przejście na kształcenie zdalne wkrótce po rozpoczęciu semestru letniego.

Najmniej odpowiedzi negatywnych uzyskały seminaria, fakultety oraz warsztaty i laboratoria. Nie znalazły się jednak najwyżej w hierarchii, ponieważ uzyskały znaczne odsetki odpowiedzi „nie dotyczy”.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Stała troska o przekazywanie studentom praktycznych umiejętności i wskazywanie możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce.
2. Nieustanny nacisk na rozwój kompetencji językowych studentów nie tylko poprzez przedmioty prowadzone *stricte* w języku obcym, ale również poprzez motywowanie pracowników do wprowadzania do swoich zajęć terminologii i literatury obcojęzycznej.
3. Opracowanie sformalizowanej procedury monitorowania programów studiów.

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Stała troska o przekazywanie studentom praktycznych umiejętności i wskazywanie możliwości zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce.

Realizacja:

Zabezpieczeniem przekazu treści praktycznych są odpowiednie zapisy w sylabusach przedmiotów. Istotną część zajęć w programie studiów była prowadzona w formie warsztatów/laboratoriów, które dają większe możliwości przekazywania wiedzy praktycznej.

2. Nieustanny nacisk na rozwój kompetencji językowych studentów nie tylko poprzez przedmioty prowadzone *stricte* w języku obcym, ale również poprzez motywowanie pracowników do wprowadzania do swoich zajęć terminologii i literatury obcojęzycznej.

Realizacja:

Studenci otrzymują ofertę anglojęzycznych przedmiotów do wyboru.

3. OCENA JAKOŚCI ZAJĘĆ DYDAKTYCZNYCH

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów

Analiza protokołów hospitacji zajęć

W roku akademickim 2019/20 przeprowadzono 13 hospitacji. Wszystkie hospitowane zajęcia były wysoko ocenione przez hospitujących. Nie było żadnych krytycznych opinii w protokołach z hospitacji. W kilku przypadkach pojawiły się uwagi, które miały charakter pochwał i ewentualnych rekomendacji, aby zajęcia nadal były prowadzone na tak dobrym poziomie, jak podczas hospitacji.

Analiza wyników ankietowania dotyczących oceny jakości zajęć dydaktycznych

Jednym z działań prowadzonych w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia jest monitorowanie opinii studentów w zakresie różnych aspektów związanych ze studiowaniem na Uniwersytecie w Białymstoku i w Instytucie Socjologii. Standardowym narzędziem pozwalającym ewaluować jakość kształcenia jest ankieta, którą studenci wypełniają po zakończeniu cyklu dydaktycznego za pośrednictwem systemu USOS. Ocenie podlegało dziewięć wymiarów związanych z prowadzonymi zajęciami, które oceniano na skali 1 – 5.

W roku akademickim 2019/2020 przeprowadzono dwie ankiety wśród studentów za pośrednictwem systemu USOS. Wynikało to ze zmian strukturalnych i organizacyjnych w obrębie Uniwersytetu w Białymstoku. Dawny Wydział Historyczno-Socjologiczny został podzielony na trzy nowe jednostki: Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych, Instytut Filozofii oraz Instytut Socjologii.

Powyższe zmiany miały daleko idące skutki dla systemu ankietowania, ponieważ nie zachowano jego ciągłości, a przedmioty rozpoczynające się w badanym cyklu dydaktycznym na pierwszych rocznikach studiów otrzymały nowe kody, natomiast na wyższych rocznikach pozostały poprzednie. Sprawiało to, że na potrzeby niniejszej analizy należało dokonać obliczeń posługując się bazami danych z dwóch ankiet. Pierwsza z nich obejmowała wyłącznie studentów pierwszych roczników z Instytutu Socjologii (pierwszego i drugiego stopnia), natomiast druga ankieta obejmowała roczniki starsze niż pierwszy, ale dla całego dawnego wydziału Historyczno-Socjologicznego. Z tej bazy należało ręcznie odfiltrować kierunki prowadzone przez Instytut Filozofii oraz Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych.

Podczas opracowywania wyników wyliczono średnie oceny dla wszystkich dziewięciu wymiarów podlegających ocenie, oddzielnie dla każdej ankiety, ponieważ nie było możliwości ich scalenia. Następnie uśredniono wyniki z obu ankiet, co prezentuje poniższa tabela. W tych danych zawarte są również studia doktoranckie, które się rozpoczęły na dawnym WHS. Ze względu na fakt, że były to pojedyncze odpowiedzi, ich wyodrębnianie było bezcelowe.

Niestety, w wyniku opisywanych zmian organizacyjnych nie ma możliwości wyliczenia dokładnych statystyk frekwencji studentów uczestniczących w ankiecie. Precyzyjnie opisać można jedynie ankietę dla młodszych roczników w IS, natomiast przedstawione frekwencje dla starszych roczników obejmują cały dawny WHS, a zatem również kierunki prowadzone przez IF i WHiSM. System USOS nie pozwala w takim przypadku na wydzielenie statystyk dotyczących nowych jednostek z bazy dawnego WHS.

Sytuacja się rozwiąże w chwili ukończenia studiów przez wszystkie osoby, które je rozpoczęły na dawnym wydziale.

Statystyki frekwencji w badaniu (cały dawny WHS – starsze roczniki)⁴:

Liczba studentów: 135 / 465 (29%)

Liczba ankiet: 989 / 8019 (12.3%)

Liczba ocenionych pracowników: 122

Liczba ocenionych zajęć: 317

Liczba komentarzy: 57 (w tym 6 dot. studiów doktoranckich)⁵

Statystyki frekwencji w badaniu (IS – młodsze roczniki)

Liczba studentów: 23 / 96⁶ (24%)

Liczba ankiet: 151 / 2062 (7.3%)

Liczba ocenionych pracowników: 24

Liczba ocenionych zajęć: 55

Liczba komentarzy do zajęć: 29

Tabela 3. Ocena zajęć dydaktycznych przez studentów w Instytucie Socjologii

	WHS ⁷	IS ⁸	średnia
Dostępność prowadzącego w trakcie konsultacji	4,42	4,29	4,36
Inspirowanie do samodzielnego myślenia	4,07	3,99	4,03
Interesujący sposób prowadzenia zajęć	3,83	3,74	3,79
Jasność kryteriów zaliczeniowych	4,31	4,16	4,24
Klarowność wykładanego materiału	4,11	3,87	3,99
Nastawienie do studenta (szacunek)	4,31	3,97	4,14
Obiektywność oceniania	4,25	4,07	4,16
Przygotowanie prowadzącego do zajęć	4,41	4,24	4,32
Punktualność prowadzącego	4,39	4,38	4,39

Z analizy opinii studentów wynika, że zajęcia w Instytucie Socjologii prowadzone są w większości prawidłowo, ponieważ łącznie nauczyciele akademicy w większości wymiarów uzyskali noty powyżej 4,0 w skali 1-5. Należy jednak popracować nad poprawą klarowności przekazywanego materiału oraz nad bardziej interesującym sposobem prowadzenia zajęć. Być może wynika to z faktu, że pracownicy, którym często zmienia się prowadzone przedmioty, nie zawsze są w stanie przygotować je w atrakcyjny dla studentów sposób. Z kolei świadomość, że w kolejnym roku dostaną inne zajęcia, obniża motywację i nie tworzy poczucia identyfikowania się z wykładaną problematyką.

⁴ Niniejsze statystyki obejmują cały dawny Wydział Historyczno-Socjologiczny, nie jest możliwe wyodrębnienie z nich danych dla Instytutu Socjologii.

⁵ Komentarze dotyczą wyłącznie kierunku prowadzonego przez Instytut Socjologii, ponieważ zostały zliczone ręcznie. Liczba komentarzy z całego dawnego WHS: 105

⁶ Podana liczba uprawnionych do głosowania (96) wydaje się być wartością zawyżoną, ponieważ ankietę wypełnili wyłącznie studenci ówczesnych pierwszych roczników (pierwszego i drugiego stopnia), a tak wysoka liczebność dwóch roczników jest mało prawdopodobna. Wartość taką zwrócił jednak system USOS Web w statystykach całościowych ankiety.

⁷ Studenci starszych roczników dawnego WHS po odfiltrowaniu kierunków nieprowadzonych przez IS.

⁸ Studenci pierwszych roczników IS.

Komentarze i uwagi były w większości pozytywne. Przykładowo, „Bardzo ciekawe zajęcia. Pani Doktor zawsze była przygotowana i bardzo umiejętnie przekazywała wiedzę.”, „Zajęcia są prowadzone w ciekawy sposób. Można się wiele dowiedzieć.”, „Pani Doktor jest bardzo obiektywna w ocenianiu prac studentów. Potrafi pokazać błędy studentów w bardzo przystępny sposób, co przekłada się na zmobilizowanie do pracy a nie zniechęcenie się”.

Z drugiej strony pojawiały się też uwagi krytyczne, jak na przykład „Największym problemem tych zajęć jest trafność odpowiedzi na pytania prowadzącego, zajęcia są męczące dla studentów i bardzo się dłużą. Najlepszym rozwiązaniem by była zmiana podejścia do studentów i większa akceptacja wygłaszanych odpowiedzi”.

Dyrekcja Instytutu Socjologii przeprowadzała również własne badania ankietowe dotyczące oceny kształcenia zdalnego przez studentów. Ogólne zalecenia po tych badaniach zostały przekazane pracownikom drogą mailową i dotyczyły przede wszystkim uatrakcyjnienia zajęć, jak również przeformułowania niektórych efektów uczenia się celem lepszego ich dostosowania do warunków kształcenia zdalnego.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Wzmacnianie mechanizmów premiujących najlepiej ocenianych dydaktyków w danym roku akademickim
2. Zwiększenie intensywności oceny jakości dydaktyki poprzez hospitacje.
3. Potrzeba silniejszego wsparcia merytorycznego i organizacyjnego ze strony jednostek prowadzących dydaktykę w zakresie ewaluacji jakości kształcenia (zwiększenie frekwencji podczas wypełniania ankiet), jak również podjęcie wysiłków na rzecz zwiększenia znaczenia ewaluacji jakości kształcenia w świadomości studentów (działania komunikacyjne na różnych płaszczyznach).

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Wzmacnianie mechanizmów premiujących najlepiej ocenianych dydaktyków w danym roku akademickim

Realizacja:

Brak realizacji

2. Zwiększenie intensywności oceny jakości dydaktyki poprzez hospitacje.

Realizacja:

Hospitacje były prowadzone według harmonogramu

3. Potrzeba silniejszego wsparcia merytorycznego i organizacyjnego ze strony jednostek prowadzących dydaktykę w zakresie ewaluacji jakości kształcenia (zwiększenie frekwencji podczas wypełniania ankiet), jak również podjęcie wysiłków na rzecz zwiększenia znaczenia ewaluacji jakości kształcenia w świadomości studentów (działania komunikacyjne na różnych płaszczyznach).

Realizacja:

Informacje na temat znaczenia ankiet ewaluacyjnych oraz zachęty do ich wypełniania były przekazywane wszystkim studentom indywidualnie za pośrednictwem systemu USOS mail oraz poprzez Wydziałową Radę Samorządu Studenckiego.

4. MONITOROWANIE WARUNKÓW KSZTAŁCENIA I ORGANIZACJI STUDIÓW

Ocena zasobów bibliotecznych

W ramach Uniwersytetu w Białymstoku funkcjonuje Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia. Obecnie mieści się ona w tymczasowych pomieszczeniach w Kampusie, aczkolwiek wkrótce nastąpi otwarcie nowej siedziby. Ponadto pracownicy i studenci Instytutu Socjologii mają możliwość korzystania z Biblioteki Humanistyczno-Społecznej (BHS). W Białymstoku istnieje dodatkowo kilka innych bibliotek zawierających zbiory, które można wykorzystać podczas studiów lub w pracy naukowej. Poniższa tabela przedstawia częstotliwość korzystania z zasobów bibliotecznych zadeklarowaną przez studentów wydziału.

Tabela 4. Częstotliwość korzystania z bibliotek w deklaracjach studentów studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich (w %)

Częstotliwość korzystania z biblioteki	Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia (%)	Biblioteka Humanistyczno-Społeczna (%)	Inna biblioteka (%)
Przynajmniej kilka razy w tygodniu	3.6	21.4	7.1
Kilka razy w miesiącu	3.6	10.7	25.0
Kilka razy w roku	39.3	42.9	17.9
Rzadziej	53.6	25.0	50.0

Studenci korzystają z bibliotek raczej nieregularnie. Większość studentów wskazała, że korzysta z Biblioteki Uniwersyteckiej co najwyżej kilka razy w roku (39,3%), a rzadziej aż 53,6% badanych. Wyraźnie częściej wykorzystywane są zasoby Biblioteki H-S i tutaj najczęściej wybieraną odpowiedzią było „kilka razy w roku” (42,9%).

Tabela 5. Ocena bibliotek w deklaracjach studentów studiów licencjackich, magisterskich i doktoranckich (wg skali od 1- ocena najniższa, do 5 – ocena najwyższa)

Ocena wybranych aspektów korzystania z Biblioteki Uniwersyteckiej oraz Biblioteki Humanistyczno-Społecznej	Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia			Biblioteka Humanistyczno-Społeczna		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dostępność lektur obowiązkowych	3,68	3,67	3,89	3,49	3,65	3,86
Bogactwo księgozbioru	3,63	3,76	4,00	3,32	3,67	3,79
Aktualność księgozbioru	3,61	3,70	3,61	3,30	3,56	3,46
Sprawność obsługi	4,04	3,93	3,89	3,72	3,93	3,93
Przyjazność obsługi	3,95	3,93	4,18	3,65	3,94	4,07
Godziny otwarcia	4,04	3,91	4,07	3,81	3,87	4,00
Dojazd	-	3,37	3,68	-	4,15	3,93
Warunki do pracy	4,07	3,81	4,00	3,77	3,67	3,79
Możliwość kopiowania tekstów	3,61	3,67	3,50	3,11	3,67	3,71
Możliwość korzystania z Internetu i tekstów elektronicznych	3,77	3,78	3,46	3,54	3,74	3,39
Średnia ocena	3,82	3,75	3,83	3,52	3,78	3,79

W porównaniu z rokiem poprzednim uśrednione oceny nieznacznie wzrosły w przypadku Biblioteki Uniwersyteckiej oraz Biblioteki Humanistyczno-Społecznej. Studenci docenili przede wszystkim bogactwo księgozbiorów, godziny otwarcia, sprawność i przyjazność obsługi w bibliotekach. Najslabiej oceniono aktualność księgozbiorów oraz możliwość kopiowania tekstów i korzystania z Internetu i tekstów elektronicznych. W przypadku oceny możliwości dojazdu Biblioteka Uniwersytecka uzyskuje gorszy wynik niż Humanistyczno-Społeczna, ale ten wynik uległ poprawie w porównaniu do roku 2019 dla BU. Co ciekawe, BHS otrzymała ogólnie słabsze oceny niż BU. Z powodu względnie niewielkiej liczebności próby trudno jednak mówić o pełnej porównywalności wyników.

Ocena infrastruktury dydaktycznej

Nieodłącznym elementem wpływającym na jakość kształcenia jest infrastruktura dydaktyczna (Tabele 6-9).

Tabela 6. Ocena jakości infrastruktury dydaktycznej według studentów (w %)

Jak ocenił(a)byś jakość infrastruktury dydaktycznej wykorzystywanej w procesie nauczania?	bardzo dobrze	dobrze	przeciętnie	źle	bardzo źle	nie dotyczy
a) sale wykładowe	14.29	14.29	21.43	21.43	28.57	0,00
b) sale ćwiczeniowe	7.14	17.86	32.14	21.43	21.43	0,00
c) środki audiowizualne i multimedialne	7.14	25.00	42.86	21.43	3.57	0,00
d) wyposażenie laboratorium	3.57	7.14	35.71	21.43	3.57	28.57
e) dostęp do Internetu	10.71	32.14	28.57	21.43	3.57	3.57

We wszystkich aspektach dominują oceny co najwyżej przeciętne. W poprzednich latach częściej jednak wybierano wskazania pozytywne. Słabo wypada wyposażenie laboratorium jeśli wykluczymy odpowiedź „nie dotyczy”. Dostęp do Internetu oceniany był na ogół dobrze. Jest on zapewniany w Bibliotece, w pracowni komputerowej oraz przez sieć bezprzewodową Wi-Fi za pośrednictwem systemu EDUROAM. Zauważono jednak pogorszenie zasięgu sieci (i tym samym jej użyteczności) na parterze budynku, co było spowodowane awarią urządzenia dostępowego, która została ostatecznie usunięta.

Jednym z elementów infrastruktury dydaktycznej są pracownie komputerowe dostępne na wydziale. Tabela 7 prezentuje częstotliwość korzystania z pracowni komputerowej zadeklarowaną przez studentów wydziału.

Tabela 7. Deklaracje częstotliwości korzystania z pracowni komputerowej według studentów (w %)

Jak często korzystasz z pracowni komputerowej?	Procent	Procent skumulowany
Kilka razy w miesiącu	21.4	21.4
Kilka razy w semestrze	32.1	53.6
Rzadziej	10.7	64.3
W ogóle nie korzystam	35.7	100.0
Ogółem	100,0	

Ponad 35% studentów zadeklarowało, że nie korzysta w ogóle z pracowni komputerowej, kolejne 10,7% czyni to rzadziej, niż kilka razy w semestrze. Ponad 53% studentów korzysta kilka razy w miesiącu i kilka razy w semestrze. Najpewniej jest to spowodowane istnieniem w budynku wydziału sieci bezprzewodowej, dzięki której z Internetem można się połączyć z niemal każdego pomieszczenia. Ogólna ocena pracowni komputerowej jest raczej przeciętna z trendem kierującym do oceny złej jeśli chodzi o jej wyposażenie (przestarzałe komputery). Studenci wielokrotnie zwracali uwagę na konieczność modernizacji pracowni. Częściowa wymiana komputerów nastąpiła we wrześniu i październiku 2020 roku, a więc pod koniec okresu sprawozdawczego. Nie udało się jednak zastąpić wszystkich starych komputerów nowszymi, zatem temat modernizacji pracowni jest wciąż aktualny. Doraźnie problem można rozwiązać przez zachęcanie studentów do przychodzenia na zajęcia z własnymi laptopami.

Tabela 8. Ogólna ocena funkcjonowania pracowni komputerowej według studentów (w %)

Ogólna ocena funkcjonowania pracowni komputerowej	Procent
bardzo dobra	10.7
Dobra	10.7
Przeciętna	32.1
Zła	21.4
bardzo zła	10.7
nie mam zdania	14.3
Ogółem	100.0

Tabela 9. Szczegółowa ocena funkcjonowania pracowni komputerowej według studentów (w %)

Szczegółowa ocena funkcjonowania pracowni komputerowej	zdecydowanie tak	raczej tak	ani tak, ani nie	raczej nie	zdecydowanie nie
Czy godziny otwarcia umożliwiają efektywne korzystanie z pracowni?	7.1	25.0	53.6	7.1	7.1
Czy ilość stanowisk komputerowych jest wystarczająca?	7.1	25.0	25.0	28.6	14.3
Czy stanowisko komputerowe spełnia twoje oczekiwania efektywnego korzystania z pracowni?	3.6	17.9	17.9	25.0	35.7
Czy w razie potrzeby pracownicy pracowni udzielają fachowej pomocy?	25.0	32.1	32.1	7.1	3.6

Wymiary funkcjonowania pracowni komputerowej odnoszące się do sprzętu zostały ocenione raczej negatywnie, jednakże stosunkowo duża liczba respondentów wskazuje na fakt, że w pracowni pracownicy udzielają fachowej pomocy. W pytaniu otwartym zwracano uwagę przede wszystkim na konieczność modernizacji technicznej pracowni – wymiany sprzętu na nowocześniejszy i szybszy. Część studentów zwróciła uwagę na konieczność

zainstalowania dodatkowych gniazdek zasilających dla osób przychodzących z własnym laptopem.

Oprócz „subiektywnych” odczuć użytkowników pracowni należy wziąć pod uwagę „obiektywne” czynniki związane z zainstalowanym na komputerach oprogramowaniem – na używanym obecnie systemie operacyjnym wkrótce nie będzie można instalować nowszych wersji programu statystycznego SPSS, który jest uwzględniony w programie nauczania, a konfiguracja sprzętowa nie pozwala na używanie nowszych wersji systemu Windows, pakietów biurowych oraz innych narzędzi Open Source wymaganych w procesie dydaktycznym. W tej sytuacji pożądana jest dalsza wymiana sprzętu komputerowego. W opinii zespołu nie należy z tym zwlekać i dokończyć modernizację w taki sposób, aby wszystkie stanowiska wyposażać w nowoczesny sprzęt, ponieważ brak takich działań zagraża prawidłowości procesu dydaktycznego.

Ocena dostępności i przejrzystości informacji na temat kształcenia

Aktualnie podstawowym źródłem informacji i repozytorium zasobów (plany studiów, rozkłady zajęć, programy kształcenia, informacje o praktykach i inne) są strony internetowe. Poniższe tabele odnoszą się do strony Instytutu. Pierwsza z nich (tabela 10) obrazuje częstotliwość korzystania ze stron internetowych przez studentów.

Tabela 10. Częstotliwość odwiedzin stron internetowych instytutu w deklaracjach studentów (w %)

Jak często odwiedzasz stronę internetową wydziału/instytutu?	Procent
kilka razy w tygodniu	21.4
kilka razy w miesiącu	42.9
kilka razy w semestrze	32.1
Rzadziej	3.6
Ogółem	100,0

Zdecydowana większość badanych odwiedza stronę Instytutu przynajmniej kilka razy w miesiącu (około 43%), w tym ponad 21,4% - kilka razy w tygodniu. Ważne jest dostosowanie strony internetowej Instytutu Socjologii do wymogów WCAG. Warto zwrócić uwagę, że Instytut prowadzi na Facebooku swój fanpage, na którym również zamieszcza ważne informacje związane z dydaktyką, co rozszerza grono odbiorców i być może zmniejsza częstotliwość korzystania z „tradycyjnej” strony internetowej IS. Dodatkową drogą kontaktu w okresie pandemii jest USOS Web, przez który odbywa się korespondencja ze studentami, oraz platforma BlackBoard do nauczania zdalnego.

Tabela 11. Ocena zawartości stron internetowych instytutu według studentów (w %)

Czy zawarte na stronie internetowej Twojego wydziału/instytutu informacje zapewniają uzyskanie wiedzy dotyczącej:	Ocena				
	zdecydowanie tak	raczej tak	ani tak, ani nie	raczej nie	zdecydowanie nie
a) kierunku studiów?	21.4	57.1	7.1	10.7	3.6
b) programu studiów?	21.4	39.3	28.6	10.7	0
c) rozkładu zajęć dydaktycznych?	57.1	32.1	10.7	0	0
d) możliwości wyjazdu na inne uczelnie?	17.9	39.3	35.7	7.1	0

Ocena zawartości stron internetowych w Instytucie wypada ogólnie pozytywnie. Przede wszystkim wysoko ocenia się dostępność informacji dotyczących kierunku i programów studiów oraz harmonogramów zajęć. Z kolei wiedza na temat możliwości wyjazdów na inne uczelnie mogła by być bardziej rozbudowana i wyeksponowana.

Tabela 12. Ocena sylabusów przedmiotów według studentów (w %)

Czy sylabusy przedmiotów w systemie USOS zapewniają uzyskanie wiedzy dotyczącej:	zdecydowanie tak	raczej tak	ani tak, ani nie	raczej nie	zdecydowanie nie
a) treści programowych przedmiotów	14,3%	53,6%	14,3%	10,7%	7,1%
b) lektur przedmiotowych	21,4%	53,6%	14,3%	10,7%	0,0%
c) kryteriów oceny zaliczanych przedmiotów?	28,6%	46,4%	14,3%	10,7%	0,0%

Tabela 12 przedstawia ocenę zawartości sylabusów zamieszczonych w systemie USOS. Od kilku lat muszą być one obowiązkowo tam zamieszczane. Badani studenci w zdecydowanej większości deklarują, że zawierają one wszystkie niezbędne informacje, takie jak treści programowe, lektury przedmiotowe oraz kryteria zaliczenia.

Ocena organizacji zajęć

Kolejny blok pytań odnosił się do oceny pracy dziekanatu. Dotyczyły one częstotliwości odwiedzin, godzin otwarcia, jak również informacji przekazywanych przez pracowników. Ponadto, była możliwość wyrażenia własnej opinii w postaci odpowiedzi na pytanie otwarte.

Tabela 13. Częstotliwość odwiedzin dziekanatu celem załatwiania spraw według studentów (w %)

Jak często odwiedzasz dziekanat w celu załatwienia jakiejś sprawy?	Procent	Procent skumulowany
przynajmniej kilka razy w tygodniu	0	0
kilka razy w miesiącu	10.7	10.7
kilka razy w semestrze	67.9	78.6
rzadziej	21.4	100.0
ogółem	100.0	

Na ogół studenci odwiedzają dziekanat kilka razy w semestrze (67,9%) lub nawet rzadziej. Omawiane wyniki korespondują z rezultatami badań ubiegłorocznych. Wydaje się zatem, że studenci przyswoili zasady funkcjonowania administracji na tyle dobrze, że nie zachodzi potrzeba dodatkowego kontaktu z dziekanatem poza faktycznymi potrzebami wynikającymi z regulaminu studiów.

Tabela 14. Opinie na temat godzin otwarcia dziekanatu według studentów (w %)

Czy godziny otwarcia dziekanatu umożliwiają sprawne załatwienie spraw?	Procent	Procent skumulowany
zdecydowanie tak	7.1	7,1
raczej tak	42.9	50,0
ani tak, ani nie	14.3	64,3
raczej nie	28.6	92,9
zdecydowanie nie	7.1	100,0
Ogółem	100.0	

W przypadku godzin otwarcia dla studentów 50% (zdecydowanie tak i raczej tak) badanych stwierdziło, że obecne godziny otwarcia umożliwiają załatwienie wszystkich spraw, co jest wynikiem lepszym niż w roku poprzednim (46,3%). Z drugiej strony, około 35% ankietowanych było przeciwnego zdania. Być może zatem warto rozważyć prowadzenie regularnych konsultacji z organizacjami studenckimi w celu ewentualnej zmiany godzin otwarcia dziekanatu.

Tabela 15. Opinie na temat informacji przekazywanych przez pracowników dziekanatu według studentów (w %)

Czy niżej wymienione informacje przekazywane są przez pracowników dziekanatu w sposób wyczerpujący?	zdecydowanie tak	raczej tak	ani tak, ani nie	raczej nie	zdecydowanie nie
informacje dotyczące toku studiów	21.4	57.1	17.9	3.6	0
informacje dotyczące spraw stypendialnych	28.6	46.4	17.9	7.1	0
informacje dotyczące opłat za studia	28.6	53.6	17.9	0	0

Nie było większych zastrzeżeń co do merytorycznego poziomu pracy dziekanatu rozumianego jako zakres informacji przekazywanych studentom. Większość osób, która wzięła udział w badaniu stwierdziła, że we wszystkich analizowanych aspektach informacje były przekazywane w sposób wyczerpujący. Ostatnie pytanie dotyczyło ogólnej oceny pracy dziekanatu.

Tabela 16. Ogólna ocena pracy dziekanatu według studentów (w %)

Ogólna ocena pracy dziekanatu	Procent
bardzo dobra	28.6
Dobra	42.9
nie mam zdania	3.6
Przeciętna	25.0
Zła	0
bardzo zła	0
Ogółem	100,0

Z tabeli 16 wynika, że około 70% ankietowanych studentów wystawiło pracy dziekanatu ocenę dobrą i bardzo dobrą. Ocen negatywnych nie było, a przeciętnie oceniono

25% co jest wynikiem znacznie lepszym niż w roku poprzednim, w którym to pojawiały się oceny złe i bardzo złe (7,5%). Wśród komentarzy pojawiały się głównie postulaty wydłużenia godzin pracy dziekanatu lub pochwały za przyjazną obsługę. Z drugiej strony były też pojedyncze głosy krytyczne wskazujące na jej brak.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Dalsza poprawa wyposażenia multimedialnego w salach dydaktycznych.
2. Poszukiwanie formuły realizacji zorganizowanych praktyk dla większych grup studentów, np. w postaci obozów naukowych, czy pracy przy projektach o charakterze naukowo-badawczym.
3. Podjęcie współpracy w zakresie praktyk studenckich z samorządami lokalnymi z regionu (na poziomie gmin i powiatów) położonymi również w większej odległości od Białegostoku.

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Pilna modernizacja pracowni komputerowej.

Realizacja:

Ze środków IS UwB zakupiono 6 nowych stanowisk do pracowni komputerowej.

2. Poprawa wyposażenia multimedialnego w salach dydaktycznych.

Realizacja:

Ze środków IS UwB zakupiono stanowiska komputerowe oraz kamery do 7 sal dydaktycznych.

3. Poszukiwanie formuły realizacji zorganizowanych praktyk dla większych grup studentów, np. w postaci obozów naukowych, czy pracy przy projektach o charakterze naukowo-badawczym.

Realizacja:

Ze względu na ograniczenia sanitarne wniosek nie był realizowany.

4. Podjęcie współpracy w zakresie praktyk studenckich z samorządami lokalnymi z regionu (na poziomie gmin i powiatów) położonymi również w większej odległości od Białegostoku.

Realizacja:

Jak wyżej.

5. MONITOROWANIE MOBILNOŚCI STUDENTÓW I DOKTORANTÓW ORAZ STOPNIA UMIEDZYNARODOWIENIA KSZTAŁCENIA

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów

Liczba umów/liczba umów zawartych w roku 2019/2020

Dotychczas obowiązywało 17 umów na wymianę studentów, z czego w roku 2019/2020 udało się potwierdzić 9. Ze względu na sytuację pandemiczną kontakt z kilkoma uczelniami był utrudniony.

Liczba studentów wyjeżdżających i przyjeżdżających

W ramach programu Erasmus plus wyjechało 5 studentów i 2 przyjechało. Ponadto przyjechała jedna stypendystka z Gruzji, która uczestniczyła w zajęciach prowadzonych w Instytucie Socjologii.

Liczba doktorantów wyjeżdżających i przyjeżdżających

Przyjechała 1 doktorantka z Wydziału Antropologii, University College London.

Liczba pracowników wyjeżdżających i przyjeżdżających

Jeden pracownik wyjeżdżał na stypendium zagraniczne.

Nie udało się uzyskać opinii studentów przyjeżdżających pomimo przekazania im ankiet do wypełnienia.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Zachęcanie studentów i pracowników do nawiązywania współpracy zagranicznej, a w miarę możliwości także podejmowania wyjazdów zagranicznych w celach edukacyjnych i naukowych.
2. Bardziej intensywne poszukiwanie i wskazywanie nowych możliwości i kierunków współpracy międzynarodowej.
3. Należy w większym stopniu zachęcać studentów przyjeżdżających do wypełnienia ankiety w wersji elektronicznej.

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Stałe zachęcanie studentów i pracowników do podejmowania wyjazdów zagranicznych w celach edukacyjnych.

Realizacja:

Ze względu na ograniczenia sanitarne działania takie zostały częściowo zawieszono. Kolportowano wśród studentów i pracowników informacje dotyczące m. in. działania programu Erasmus+.

2. Stała troska o rozwijanie mobilności studentów i pracowników poprzez poszukiwanie nowych kierunków współpracy międzynarodowej.

Realizacja:

Koordinator programu Erasmus+ w IS UwB we współpracy z Działem Współpracy Międzynarodowej stale monitoruje możliwości rozszerzania kierunków współpracy lub angażowania się w nowe projekty międzynarodowe.

6. MONITOROWANIE WSPARCIA STUDENTÓW I DOKTORANTÓW W PROCESIE UCZENIA SIĘ

Monitorowanie wsparcia studentów i doktorantów w procesie uczenia się obejmuje:

1. Wsparcie dydaktyczne
 - Każdy rok ma powołanego opiekuna roku.
 - Nazwisko opiekuna praktyk jest zamieszczone na stronie internetowej Instytutu Socjologii.
 - Konsultacje nauczycieli akademickich są wpisane do systemu USOS. Wystarczy wyszukać w systemie danego nauczyciela akademickiego. Dodatkowo nauczyciele akademicy pozostają w stałym kontakcie ze studentami, a zmiany w terminach konsultacji są przekazywane w formie mailowej.
2. Wsparcie naukowe
 - Od roku akademickiego 2019/2020 pod kierunkiem pracownika naukowego wznowiło swoją działalność Koło Naukowe Socjologiczno-Antropologiczne.
 - Nie znaleziono żadnych informacji dotyczących organizacji obozów naukowych.
 - Nie znaleziono informacji o konferencjach studenckich. Studenci również nie słyszeli o żadnych organizowanych konferencjach.
3. Wsparcie materialne. Poniżej zawarto szczegółowe informacje na temat struktury wsparcia materialnego studentów w poszczególnych miesiącach:
 - Październik 2019:
 - Stypendium socjalne – liczba osób: 20
 - Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
 - Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12
 - Zapomoga – liczba osób: 3
 - Listopad 2019:
 - Stypendium socjalne – liczba osób: 20
 - Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
 - Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12
 - Grudzień 2019:
 - Stypendium socjalne – liczba osób: 20
 - Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
 - Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12
 - Styczeń 2020:
 - Stypendium socjalne – liczba osób: 22
 - Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
 - Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12

Luty 2020:

- Stypendium socjalne – liczba osób: 22
- Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
- Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12

Marzec 2020:

- Stypendium socjalne – liczba osób: 22
- Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
- Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12

Kwiecień 2020:

- Stypendium socjalne – liczba osób: 22
- Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
- Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12

Maj 2020:

- Stypendium socjalne – liczba osób: 21
- Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
- Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12
- Zapomoga – liczba osób: 2

Czerwiec 2020:

- Stypendium socjalne – liczba osób: 21
- Stypendium dla osób niepełnosprawnych – liczba osób: 4
- Stypendium rektora dla najlepszych studentów – liczba osób: 12
- Zapomoga – liczba osób: 2

4. Dostępność informacji o formach wsparcia

- Informacje o formach wsparcia materialnego są dostępne w serwisie USOS. Dodatkowo studenci są informowani przez dziekanat w formie mailowej o zbliżających się terminach wypełniania wniosków. W serwisie USOS są dostępne również instrukcje wypełniania poszczególnych wniosków.
- Informacje o działalności koła naukowego są przekazywane głównie w formie mailowej oraz za pośrednictwem Instagrama.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

Należy zwiększyć wsparcie naukowe studentów przez włączenie chętnych osób w prace badawczo-naukowe, jak również poprzez organizację konferencji studenckich lub seminariów. W dobie pandemii takie wydarzenia mogą również odbywać się online.

7. UZYSKIWANIE OPINII ABSOLWENTÓW UCZELNI O PRZEBIEGU ODBITYCH STUDIÓW

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów

W Instytucie Socjologii w ramach ewaluacji procesu nauczania przeprowadzono badania ankietowe na próbie absolwentów kierunku Socjologia. Celem badań było zebranie ich opinii na temat przydatności na rynku pracy danego kierunku studiów, procesu dydaktycznego oraz kompetencji nauczycieli akademickich i innych pracowników UwB.

W badaniu wzięło udział jedynie 6 osób, które stanowiły wyłącznie kobiety i spośród nich 4 ukończyły studia pierwszego stopnia i 2 drugiego stopnia. Tak niewielka liczebność praktycznie uniemożliwia jakiegokolwiek analizy. Z tego względu w tej części sprawozdania znajdzie się jedynie ogólny opis uzyskanych odpowiedzi.

Większość z tych osób zadeklarowała opanowanie w stopniu bardzo dużym lub dużym umiejętności, takich jak: znajomość zagadnień teoretycznych, umiejętność pracy zespołowej, umiejętności komunikacyjne, umiejętność samodzielnego dokształcania się.

Relatywnie w najmniejszym stopniu badane absolwentki rozwinęły zdolności do wykonywania konkretnych zawodów. Z rozkładu odpowiedzi wynika, że system kształcenia oferowany przez Instytut odpowiada profilowi ogólnoakademickiemu, a tym samym oparty jest w znacznym stopniu na teorii, przygotowując jednocześnie do dalszego kształcenia lub wykonywania pracy wymagającej wysokich umiejętności.

W grupie poszczególnych elementów procesu dydaktycznego większość z nich była oceniona dobrze. Spośród form kształcenia stosunkowo słabiej oceniono wykłady (połowa ocen przeciętnych). Relatywnie słabo też wypadła organizacja zajęć (połowa ocen negatywnych). Badane absolwentki Socjologii wskazywały na wysoki i raczej wysoki poziom profesjonalizmu nauczycieli akademickich i innych pracowników UwB. Był on najlepiej oceniany wśród profesorów, nieco słabiej u doktorów i magistrów.

Większość badanych absolwentek zadeklarowała, że gdyby jeszcze raz zdawały na studia, wybrałyby ponownie studiowany kierunek, ale na innej uczelni (4 osoby) lub inny kierunek na Uniwersytecie w Białymstoku (2 osoby).

Wnioski na podstawie tak znikomej próby nie są miarodajne. Jednakowoż dość zaskakujący jest brak deklaracji dotyczących ponownego wyboru tego samego kierunku studiów w tej samej jednostce. Należy to potraktować jako pewien sygnał ostrzegawczy. Wygląda bowiem na to, że absolwenci nie tylko nie będą promować studiowania w IS UwB, a być może wręcz będą zniechęcać do tego ewentualnych kandydatów.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Należałoby rozważyć możliwość przypisania do każdego przedmiotu kilkunastogodzinnych (np. 4 -6 godz.) zajęć praktycznych. Ich celem byłaby aktywizacja studentów do wykorzystywania zdobytej wiedzy teoretycznej.
2. Absolwenci (ewentualnie studenci ostatniego rocznika) powinni być traktowani jak eksperci na temat jakości kształcenia w IS UwB. Ich opinie powinny być zbierane w sposób zaplanowany i systematyczny, a następnie analizowane pod kątem udoskonalenia jakości edukacji.
3. Pilne jest zdiagnozowanie przyczyn niezadowolenia absolwentów ze studiów realizowanych w IS UwB.

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Stały nacisk na możliwie szerokie uwzględnienie w programach nauczania treści o charakterze praktycznym. Dotyczy to w szczególności lepszego dopasowania dorobku i umiejętności pracowników do prowadzonych przez nich przedmiotów, jak również unikania corocznych zmian prowadzonych przez nich kursów. Warto motywować pracowników do takiego konstruowania sylabusów przedmiotowych, aby w maksymalnym

stopniu przekazywać wiedzę praktyczną, jak również aktywizować studentów do wykorzystywania zdobytej wiedzy.

Realizacja:

Zadbane o utrzymanie dużego odsetka zajęć w formie warsztatów/laboratoriów. Wprowadzono do programu studiów nowe przedmioty zorientowane praktycznie. Podjęto działania, aby część zajęć specjalizacyjnych współprowadzonych było przez praktyków.

2. Aktywniejsze zachęcanie absolwentów do dzielenia się spostrzeżeniami na temat odbytych studiów.

Realizacja:

W mediach społecznościowych i na stronie internetowej zrealizowano akcję „Socjologia? Warto studiować”, w której absolwenci kierunku socjologia opowiadali o swoich karierach zawodowych i umiejętnościach nabytych podczas studiów, które okazały się przydatne na rynku pracy.

8. MONITOROWANIE RELACJI Z OTOCZENIEM SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM W ODNIESIENIU DO PROGRAMU STUDIÓW

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów:

Na potrzeby badania pracodawców opracowano ankietę, która została rozesłana w formie elektronicznej do kilkuset (ponad 300) firm i instytucji potencjalnie zainteresowanych zatrudnianiem absolwentów Instytutu Socjologii. Wśród instytucji znalazły się zarówno samorządy, jak również instytucje kultury, służby państwowe, a ponadto inne urzędy administracji państwowej. Oprócz tego w tym gronie były media, jak również prywatne firmy. Niektóre firmy, które wedle wiedzy Zespołu zatrudniają absolwentów, nie odpowiedziały na prośbę o wypełnienie ankiety. Badanie zrealizowane zostało do końca października 2020 roku.

Otrzymano 28 odpowiedzi, z czego 13 wypełniono w systemie on-line, 14 wysłano e-mailem, w którym załączono ankietę lub napisano, że absolwenci nie byli zatrudniani, natomiast jedna odpowiedź przyszła pocztą tradycyjną. W tej grupie najliczniejszy udział miały jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki im podległe. Jedynie trzy instytucje zadeklarowały zatrudnienie absolwentów w tym roku.

W ankiecie były zawarte również pytania o powody zatrudniania absolwentów Socjologii, a także o cechy, których im brakuje. Co ciekawe, pracodawcy udzielili kilkunastu odpowiedzi na te pytania, ale ponieważ większość z nich nie miała styczności z absolwentami, analizowanie tych danych jest bezcelowe.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Podejmowanie ciągłych starań w kierunku pozyskania do współpracy kolejnych pracodawców, nie tylko w kontekście zapraszania ich do prowadzenia zajęć w Instytucie, ale również przyjmowania studentów na praktyki i staże.
2. Delegowanie osób chętnych do odbywania praktyki w jednostkach samorządowych deklarujących chęć przyjęcia studentów na praktykę. Studenci mogliby podejmować praktykę m.in. w wydziałach/departamentach komunikacji, promocji, kultury, itp.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszego raportu kilka jednostek wyraziło chęć przyjęcia studentów na praktykę. Wykaz tych instytucji zostanie przekazany Dyrekcji Instytutu Socjologii.

Realizacja rekomendacji ISZJK oraz USZJK z poprzedniego roku akademickiego:

1. Podejmowanie ciągłych starań w kierunku pozyskania do współpracy kolejnych pracodawców, nie tylko w kontekście zapraszania ich do prowadzenia zajęć na Wydziale, ale również przyjmowania studentów na praktyki i staże.

Realizacja:

Rozmowy takie były podejmowane, ich wdrożenie w dużej mierze zostało ograniczone na skutek reżimu sanitarnego.

2. Delegowanie osób chętnych do odbywania praktyki w jednostkach samorządowych deklarujących chęć przyjęcia studentów na praktykę. Studenci mogliby podejmować praktykę m.in. w wydziałach/departamentach komunikacji, promocji, kultury, itp.

Realizacja:

Rozmowy na ten temat nie były podejmowane, jednostki samorządowe nie zgłaszały zapotrzebowania na praktykantów.

9. MONITOROWANIE KARIER ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW STUDIÓW

Opis podjętych działań i uzyskanych rezultatów

Biuro Karier Uniwersytetu w Białymstoku wśród swoich zadań ma prowadzenie monitoringu karier zawodowych absolwentów. W roku 2019/2020 zrealizowano badania wśród osób kończących studia w roku 2018/2019 (kilka miesięcy po zakończeniu studiów) oraz w 2016/2017 (trzy lata po zakończeniu studiów). Liczba odpowiadających absolwentów kierunku Socjologia wynosi odpowiednio: 4 i 10. Tak niskie frekwencje nie pozwalają na stawianie daleko idących wniosków.

Z punktu widzenia przydatności danych w pracy Zespołu wyniki z badania absolwentów z roku 2018/2019 mają ograniczoną stosowalność, ponieważ w szczegółowych zestawieniach z podziałem na kierunki studiów brak jest danych dotyczących kierunku Socjologia. W raporcie nie ma również żadnego wyjaśnienia tej sytuacji. Można się domyślać że spośród czworga badanych absolwentów żaden nie pracuje, ponieważ dalsze pytania obejmują szczegóły dotyczące pracy zawodowej. W tej sytuacji można się opierać jedynie na danych całościowych dla dawnego Wydziału Historyczno-Socjologicznego, mając świadomość, że nie dotyczą one jednak absolwentów kierunku Socjologia. Większość badanych wykonuje pracę niezgodną z profilem studiów i nie wykorzystuje w niej umiejętności nabytych podczas nauki. Ponadto większość respondentów stwierdziła, że studia nie przygotowały ich ani pod względem teoretycznym, ani praktycznym do wykonywania zawodu, nie pomogły w rozwinięciu umiejętności specjalistycznych, językowych ani informatycznych. Jedyne zadeklarowany pozytywny wpływ dotyczył umiejętności interpersonalnych. Co ciekawe, względna większość badanych (47%) stwierdziła, że studia spełniły ich oczekiwania.

Z kolei badania osób kończących studia w roku 2016/2017 dostarczają już nieco bardziej szczegółowych danych o absolwentach kierunku Socjologia. 33% z nich nie wykorzystuje w pracy umiejętności nabytych na studiach, a jedynie 11% wykorzystuje je w pełni. 56% nie potrafiło jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii. Jeśli chodzi o przygotowanie do pracy, to 60% badanych stwierdziło, że pod względem teoretycznym studia były przydatne, z kolei pod względem praktycznym podobnego zdania było już 40%

respondentów. Z drugiej strony tylko 10% odpowiedziało, że pod względem praktycznym studia ich na pewno nie przygotowały do pracy. Przydatność odbytych studiów w rozwinięciu umiejętności specjalistycznych zadeklarowało 60% osób, językowych 10%, informatycznych 40%, a interpersonalnych 90%. Potwierdza to tezę, że najmocniejszą stroną studentów i absolwentów kierunku Socjologia są umiejętności interpersonalne. Znajduje to również odzwierciedlenie w dotychczasowej tendencji wyboru „miękkich” modułów nauczania.

Wnioski (rekomendacje dla ISZJK):

1. Podjęcie systematycznego monitoringu losów absolwentów socjologii.
2. Zwiększenie motywacji studentów na podwyższania umiejętności językowych

Raport został przygotowany przez zespół w składzie:

1. dr hab. Barbara Cieślińska, prof. UwB (pełnomocnik dyrektora)
2. dr Agnieszka Karpińska
3. dr Piotr Laskowski
4. mgr Łukasz Wołyniec
5. Klaudia Kot (przedstawicielka studentów)

.....
(Podpis i pieczęć Dyrektora)